ויקרא

ויקרא ג

ויקרא ד

ספר הראיון

פרשת בלק

פרשת פנחס

٢٠ الفصل

וכבר הזהיר הנביא עזה על זה העניין ואמר כה אמר ה' אל תלמדו דרך הגוים ומזה נשיר אומרו אל תלמדו, ולא אמר אל תעשו כדבר שבדרך הלמוד שתעשים הפלות לשעל, אבל אמר אל תלמדו, שיש עבירה אף אחר שלא נעשה הפלות, וכבר כלל חכמינו עה"ז שה העניין כדי לנקצה במילות מונעות מזה, ועל זה העניין הזהיר בשורה ושלמה מאד עד שכשהבין קיצר המלת אין סדרו זה העניין הגיון ה' העניין כלו השר חוברו בו הדברים ולא השלימו הדבר שנית כמה פעמים כל אשר אינו מובן מיליהם ומה שיעשה יהיו בשם שמים, ואמר העניין אשר ביארנוהו בזה הדרך וזהו שיעור מה שראוי שיהיו דעותי לזכרו הנה לכל ואחת ההקדמה:

ובן בשוב ובהיות בא מאחר בעלה

פרק ששי

ובן הכוכב נהפכים כון ח"ם השאלה אמרו הפילוסופים שהשמש בנפשו אשר בשמש הוא משפיע הטובים בהווייתם הוא שהשמש הוא מהותה או הפעולות הראשונות אלוהיות ובכוחו אתיא ויהלך בפעולותיו על מה שיעדוהו אלוה כחותיו ואותן ובכוחו נפשו ועשה הטובות והוא משפיע בעולם ועשה, אבל החסיד הוא שישר בפעולתו כדי שיתעדה אלוה ובכוחו ועשה הטובות והוא מהותה ובכחו אלוהים ובהשכחה בן הפילוסופים שהחסיד הוא יותר משוב ויותר שלם מן האחר בנפשו ומעולה למה שאינו נהפכים להיותו מהויה לפועל הראשון אשר שיהיו עשה אותו מכח שהשוותן לראשון הוא הטובה ועשה בנפשו, וכבר אמר שהיה בזה או כוונה בו עכ"ל השיג מיוחד בעה"ר ואמר בשמחת החסיד בנעשים הטובים ובהעטר מי שאינו בדיוק בעשייר המצות שהיה לעשות משקל ומחצה לשעה אחת

והו הנראה מדברי הנביאים ואות לזה שזכרו הפילוסופים ואשר חקרנו על דברי חז"ל בזה העניין מצאנו להם שהחסידות והכשר אליהם יותר משוב ויותר שלם מאשר לא יתעסק

להם ולא יעשה בהנחיתן עד שאמרו שכל אשר יהיה היצר יותר חשוב ויותר שלם היה תשוקתו לעבירות ויצרו בהנחתן ויותר גדול והבן מזה דברים ואחרו כל הנדול מחבירו יצרו גדול ולא היה זה עד שאמרו ששכר המושל בנעשו גדול מכל עניני בעולם ואל לפס עצמך אלא ויותר מזה שהם עון להיו החסיד מתאוה לעבירות עד שהזהירו מלשחר שאין בטחון לאדם מתאוה לאחת העבירות ולא עשה שלא אסרה התורה ודוגמא מזה דבר שאינו נקנה אוה לא יחמוד אדם מי חביבי לעבדי בחלב מי חביבי לבוש שעבד מי חביבי לבא על הערוה אלא חביבי אלא מה אעשה ואיני שבטמים עד עלי, ולפי הנזכר מתבטל ב' המאמרים בהתלת המחשבה הם סותרים זה את זה, ודיין הענין כן אבל שניהם אמתי, ואין מתלוקת ביניהם כלל, וזהו שהדעות אשר הם אצל הפילוסופים דעות והם אשר אמרו שמי שלא יתאוה אלוהים יותר הטוב מן התאוות ויכבוש יצרו מהם, הם העניינים הנמל המיוחסים אצלנו בכל הדת בפרישות דמים וענינה וזה ואוזה והדיעות אשר הדעות, ולעומת זאת הדעות הנמשכים והבזוי אחד וכיוצא בהם, והם המיוחסות אשר אמרו שלהם התחכמים שתלמה לא נבחנו האויים היו לחכמי, ויקראו אותן קצת התכמים האחרונים אשר חלו חולי המדברים מעות שכליות, ואין סכך שהקצב יעשר תשמוט לדבר מהם והמש יתקחת אלו שהיא חסרה, ושהנעשה הוא טוב לא תתאוה לדבר אחר מאלו הדעות כלל, ולא הקצתר בהיותה מהם כלל, אבל הדברים שאמרנו שהמושל שהכובש את יצרו מהיר יותר חשוב ומעולה יותר בשלמות הדעות המשובות, וזה אחד שאלות התורה לא היו בעות כלל, ומקצ זה אמרו שעריך אדם שאחוז בשוא אוהבת תורה ולא יהיה לו מועל מהם כך התורה, וראה חכמתם עה ובמה הוא ילון שהדבר שהם אמרו לא יאמר אדם אי אפשר להרוג את הנפש אי אפשר לעבוד אי אפשר לזנות אי אפשר לגנוב אי אפשר לשנוא את הבריות אי אפשר לקנא אי אפשר לבזות את המת אי אפשר לעשות עבירה אי אפשר לשקר אי אפשר לדבר לשון הרע

בחוץ וכו' רוח עקב מכיסס. ואפ' התרגם ושרת רוח קדומ
עלעקב מבואתו. לשון החכמים אין הבואה שורה לא מתוך ש
עילוי ולא מתוך שעבות אלא מתוך דבר שמחה. וכאשר ידע
נויה שה שלא נאמרה לו מחיצה שלא בסיני אלא מתוך וכי עשלו ל
מעלות ההדוק כלם. והמעלות השכלות כלם ניקח להשיג ה
השם על אמיתתו מציאותו אחד שלא שאר מונגד ואפ' הראני
נא את כבודך. ומזיין שאי אפשר לו זה כהיותו שכלי ושכ
בחומר לא אפשר הוא אלא אומרו יתכלי למראני האדם
ולא. הנה לא נעתר בין ובין השגת השם על אמתת מציאותו אלא
מחיצה אחת בהידה והוא השכל האנושי שאיננו עבדל ונפרד לאות
חפץ מכל בו מן ההקצה אחר שנשלול יותר מאה שהיה לו קודם
שאלתו. וכיון שאחרי ההצעה בראיות ברנים. כי האדם בשיאה
בני הכיולו ההיה אן בנפשו עזרתו עד שלא יתעבד בן עם זולתו
בעבודה. אבל בשראה אחרותו מוכח שהוא מבזרו בראייה ההיא
תעניים יסבך עליו ויתעבד בן עם זולתו מן הנעלמות עד שיתכא
בנפשו מציאותו חזק בדול נפרד לגמרי שאמצא במציאותו
שאר הנמצאות. ואי אפשר לאדם להשיג זה השיעור מן ההשגה
אלא שהוא שה השיג ואשה מזה מעט. והוא אשר כנה אותו ב
בראשית אחרות. ואחרית את אחרותו. ואני עזיר להשלים זה העניין
בשיעורים בספר הנבואה. וכאשר ידעו החכמים עה ששני המיני
האלה מן ההשגה שה השגת האדם ואשר בדילן בין האדם ובין השיי
ובהם הוא יתברן מעולת הנבראים. אמרו על קרקפא כמה שרצו
בחכמתם ומזרותם ראמרים שם שתשרה עליהם שכינה כמשה רב
עה. ולא יעלה מוקף עניין זה שהם רמזו אותם אלו כי לא השוו אות
אלילה. וכן אמרו על האדם כיחשוב על הצד אשר זכרנו.
והו העניין אשר נתנו לאדם בצלם ובדמות.

פרק שמיני

ביצירה האנושית נמצא
היותר שלם. אי אפשר שיהיה האדם
נמלט נמצא בעל מעלה אן בעל חסרון שאי אפשר שיהיה

האדם נמצא בעל מעלה מן המלאכות. אבל אפשר שיהיה
נמצא מהן בעל מעלה או בחסרון בהיות בעלות האחת מהן יותר
קלות עליו מבעלות האחרות. והמעלה בהיותה האדם מזון עשה
על היותם עה שלא מתוך שעבות ולא מתוך דבר שמחה. וכאשר ידע
הנבוה העבירים יותר מאיש בעל נויה לבנה רק בלהות בחיק אבל
לא ישראהו כאן ישיר סלבלב פרח. וכן בשיאתן מבלי שיוד כלו
בנמצא ריב הנייה ידעו כן אבל בקדוש. על זה המין בעצמו אמרו
איש שמזון לו יותר חס ממה שצריך מעט ויהיה בצור כלו מזון
לבזרה אם לאחרותו בזרה ויהיה בזור מזון לבו. ואחר מזון לבו יותר
קה ממה שצריך הוא מזון לבי המוקף והחרה ובשלמותו ולבעליו
לא יקבלהו במהרה. ומ"ש כן בן הבזרה לא ישוב בזור רק בקושי
גדול אבל. שזוב בשיעורים נלא סרק. ואמנם במהרה לך זה שלא
מחשיב השגעונות אשר ישקרו בהם חכמי הכוכבים באמרם שמזיל
האדם שימהו בזל מעלה או בעל חסרון ושהשיש מוכרח על מעשיי
בהכרח. ואמנם אני חדע שהדבר המלכדם מהראינו ולפשוטין
יכון כמו שיאמרהו שעניות החמת שפעלת האדם כלם מסוכרח
לן ואין מכריח לן בהם ולא. שיהיו אל עד מעלה מזה
עד החסרון אלא עם הכזה מיוצת לבד כמו שבארנו. שיהיו לבן עבון
או יכבד. אבל שיתחייב או שיהיה נעזב אין זה כלל. ואלו היה האדם
מוכרח על בעלותו היו בעלות מעולות ובזרותיה. והיה
הכל שקר גמור שאין בחירה לאדם במה שיעשה. וכן היה מתחייב
בטול הגמול והתלת דות ולמוד כל מלאכה מהשבת היה בטל זה הכל
מאחר שהאדם אי אפשר לן בלי מכה הנדם המכריח מוכח אחרון
עלינו לבי בעבה ומרים זה שלא יעשה הפעל מכלאי האדם
הכזה הבלעדי ושהיה לן בהדה הבלעדי. והיה הנמנה
והעושם על נמור כן ממנו קרעתו לקרעתו והם מה שיש לבו
שיהיה שפעון הורן לאשבון אחר שזה מוכרח שיהיו לאדם
נעשה שפעון. ואיך יתכן בן שהשם יתעלה יעשה הוסח

וזה הענין הוא נפלא מאד. והוא אשר נבצר מהם ומבדותו
שהם ידעו שמציאותו יתי על השלמות אשר הוא עליון ומיוחס
ובקשו להשיג ידיעתו עד שידעו זולתו מה שחי מיוקר שאין
ומכל דעתנו מרעתו היה מכיר מציאותו אחר שהכל דבר אחד
שהשגתו על השלמות הוא שישיג כמו שהוא במציאותו מן הידיעה
והיכולת והחיים והרצון וזולת זה מהמאורין הנפרדים. הנה
כבר באר נו שמחשבה בהשגת ידיעתו ספקות בעודה חלה
שאנחנו נדע שהוא יודע כמו שנדע שהוא במציא. ואם נשאל
ואומר איך הוא ידענו. נאמר אנחנו לא נשיגהו כמו שלא
נשיג מציאותו על השלמות. וכבר הרחיק על מי שהשתדל
על אמתת ידיעתו יתי ואמר לו החקר אלוה תמצא אם עד שדי
תכלית שדי תמצא. והנן כלמה שאמרנוהו שפעלות האדם
מסורות תחלה ובדשיוט להיות צדיק או רשע מכלל הכחות
השם ע"ה על אחר משני העניינים. ומפני זה היה ראוי הצווי
ולמוד וההכנה והגמול והעונש ואין בכל זה ספק. ומפני
תאר ידיעתו יתי והשגתו לכל הדברים ידעתנו קדמה להשיגו כ
כמו שבארנו. זה כלל מה שמענו לשום אותו נגד הפרך.
וכבר הגיע העת לפסוק הדברים הנה. ונתחיל בחלק ראשון
זאת המסכתא אשר התקדמנו לה אלו הפרקים בעזרת הל
העזר אשר אין בלעדיו עזר אמונתי תהא ידריכני 5
בדרך ישרה וידריך קולמוסי. ושטי. ולא אבוש כ
בהודותו בהגיעי.

פרק ראשון

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע
לזקנים ונקנים לנביאים ונביאים מסרו
לאנשי כנסת הגדולה כבר באר נו בפתיחת

מאמרנו כזה החבור תחר הקבלה ויהי היזיה. ויהי הכוונה
הנה אולי נפרש העיסוקים לבד ולזכות לקנות קצת מדות
מהם שיתעלם בזולתה. וכן נאריך בהזהיר מקצת פחיתיות
שנזקק בזולתה. והשאר אפרש המעלות וקצת עניניהם. ומקצ
שעניניהם מבוארים מבבר המעט מה. זו

הם אמרו שלשה דברים הוו מתונים בדין והעמי
תלמידים הרבה ועשו סיג לתורה הוו מהופכ
בדבר שיאמרו בעסוק הדין לא יפסיקוהו מהרה עד שיבינו
הישב שאומרו ש"יתעלה להם עניניהם שלא היו בעלמ בהחלת
מחשבת סיג לתורה. כל הגזרות והתקנות אשר יחייבו מן
העבירות כמו שאמ' יתי ושמרתם את משמרתי ועשה בהן שנו
משמרת למשמרתי.

שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה הוא היה
אומ' על שלשה דברים העולם עומד על התורה
ועל העבודה ועל גמילות חסדים

אמ' שעל התורה היא שמירת המצות. ועל העבודה ית
הקרבנות. ועל גמילות חסדים וחם מעלות המדות שבאר
השלשה עניינים הוא הכמות תקון העולם וסדור מציאותו על
הדרך הישר.

אנטיגנס איש סוכו קבל משמעון הצדיק הוא
היה אומ' אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב
על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשי
את הרב על מנת שלא לקבל פרס ויהי מורא
שמים עליכם פרס יהיה נמול אשר נעמל האדם
למי מאין לו שובה יבלי תכלית

ממטו ושלא יאמרו שהוא טוב אחר שיש בו עד אינשראות לרע.
אמר כי יהיו רעים אל תחתן בו ובכוחותיה בלתי ידוע והמעשה
בשכר מכריעים לאחד משני הקצוות צריך בדרך החסידות שיזרה
לצד זכות. אי זה דרך שיזהיר משני הקצוות כל אחד קצה האחרון ואז
קצה החרון — מתאי הארבלי אומ הרחק משכון ורע
ואל תתחבר לרשע ואל תגיש מן הפורענות
ואל תשמע לרשע. בשום אין ממיין האחבה וחברה כדי שלא
תלמד ממעשיהם. וזה לפי הכתוב כי לא יטה רגלי רשע ועו
וכבר באתו בפרקים הקודמים כי לאמור אדם הקניינות בחברת
הרשעים. ואל בישיגיעה או בדרכה אחרת אבל הוא ומאשר ואמר
שהשם לא יעניישו אלא בעל ישעשהו. אבל הוא ומאשר ואמר
שלא הנקם ממנו מהיה על החטא הזה וזהו אמרו ולא תקבל
מן הפורענות. יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח
קבלו מהם יהודה בן טבאי אומ אל תניש עצמך
כיוצרי הדיינים וכשיהיו בעלי דינין עומדין לפניך
יהיו בינינך כרשיעים וכשנפטרין מלפניך יהיו
בעיניך כצדיקים שקבלו עליהם את הדין
עליך הדיינין. הם אנשים שלומדין הטענות והדינים של
שיהיו מקודי אדם בריעתם שהם מעשים שאולים. כשיהיה הדין
כך יעשהו בבך. וכשיעשון הבעל דין כך יהיה תשובתו כך כאלו הן
עורכין הדין ובעלי הדין לפניהם. והזהיר מהדומות בהם
אחד מבעלי הדין שהוציא ואמר לו אמור כך וכך הבחר על
דיין כך וכך אשר שידע בו שהוא העשיר ושחביריו שוחין עליו
שקר לפי מה שהוא חושב באמת ועם כל זה אין מורה לו

שמיעון בן שטח אומ הוי מרבה לחקור את העד
והוי זהיר בדבריך שמא מתוכן ילמדו לשקר.
כפל בהזהרו זה לשלשה. שמיעה ואבטלין קבלו
מהם שמיעה אומ אהוב את המלאכה ושנא
את הרבנות ואל תתודע לרשות. ושנוא השלטון
ואל תשלש מעצמך. יש בהן תקון האמונה והעולם. כי הראשון
יזהרנו מהיותנו בעלים ורשות דבוק. כי מפני שיתקנינו בו נבע
מזה שלישי ויתלבן עלינו. יפסיד האמונה כמו שהזכיר כיון שנתמנה אדם
פרנס על הציבור מלמטה נעשה רשע מלמעלה. וכן יזהירנו
המלך פן יתגבה רוחך מאד להנעל מהם ומאנה בעלים הזה וזהו
מלפניו. כי לא ישנה דבר אינו בדבר שיקדמה אליו.
ואתה יודע עניין הרב האלוהי. ואולי שהמלך אשר קדם אליו
היה משוח לו ובחיר לו ובניו.
אבטלין אומ חכמים הזהרו בדבריכם שמא ת
תחובו חובת גלות ותגלו למקום הכתים הרעים וישתו
התלמידים הבאים אחריכם וימותו ונמצא שם
שמים מתחלל. מיום הרעים. כיוצי למיתת. ואמרו
השמרו בדבריכם בתוך הזמן לא יהיה בדבריכם מקום שיסבול
פיהו אחר. שלשה יהיו שם אנשים כופרים שם אחד אומר כתי אמונים.
והתלמידים בבך שמעו מכם עתידו לקיים. אחשכן שאחר היום
אמונתכם. ויהיה בזה חלול שם שמים. קאשר אירע לאנשי
איש אסוכו ונפ עזרה וביתוס.
הלל ושמאי קבלו מהם הלל אומ הוי מתלמידיו
של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את
הבריות ומקרבן לתורה היא היה אומ נגד שמא

ואמותהי הכתובים מיעוץ הדברים. ומאותיו הנסתרים רוב הדבר
כאותיו וקולו כפול בזה הדברים. וכבר אמרו שאנשי כנסת הגדולה
מיעלה אחות היות הארם מוחם אחרי מיחמיהו שתיקוטיו. ושלא
כספר המורה שאחד מן הראשונים נראה שנותן הדבה על לא הירה
מדבר אלא מעט מועד. ובאמר זה סבה רוב שתיקותיו. אמר
בחלקי הדברים ומעשות בהלקים על הלקים. החלק האחד הוא
שלא ערך הועלת בקבלת אדם בעל אדם ודבר נבזה וכיוצא בהם
שהדברים בהן שעות נהודה. החלק השני שבן נזק מעבר אחר
ותועלת מעבר אחר בשכר קבלת תועלת ויהיה בשכר האחוב
מי שיכעס שעותיו ויזיק לאחי שבשבחו. וצריך להגיה זה בגליון
הספר הזה ולא יזוכר בחלק זה בב. והחלק ג דברים שאין תועלת
בהם ולא נזק בשוב דברי הקלון. אין נבצות חובה בלשונה. ואין
בבנה הילל ושבחי בלול יפה. ושוב מגדלות מדינה בלשני
עוסים וכיוצא בהם מדברי המוסר אמרו הדברים הזה בב מוסר
אין תועלת בהן. והחלק הה דברים שכולם תועלת בהם בחכמות
ובמעלות. ודבר האדם במה שהוא מיוחד בו מן הדברים הלשונים
בהם ובהם ישבר מציאותו וכזה צריך לדבר. אמ בכל ענין
שאנחנו הדברים אנ בהן אותם. ואם אמצא מזה החלק הזה
אדבר בהם. ואם יהיו משאר החלקים אשתוק מהם. ואמרו בעל
המורה בהן זה הוא בחכמתו שהוא חסר ג הפעי הדברים והנכון
הוא החכמה שצריך. ואנו אולי שהתיכור יחלק לי חיוב התורה
לחלשה חלקים שעוה כו. ונזהר ממנו. ונאהב. ונחוב. ונחבב.
החלק הראשון. והוא הידעה בו תוא קדימת התורה. וקדימת
תלמודה. וזאת היא מדרגת נזוה מחוייבת מודברת בנ. והיא
שקולה כנגד כל המצות. ובבר נאמר מן האזהרה בעלוך מה שלא
וכולל זה התיבור קצתו. והחלק השני הוא התדבר שנהרב ואהו
להזהר ממנו כשהות שקר ודברי שקר ורכילות וקללה. והברו
טורח מוכיח על זה החלק. וכן לשון הרע ונבלות פתי. ה
והחלק השלישי הוא הדבור הנאמרים משך חין ומעלות לאדם ל
בנפשו ולא עבידה ולא ארי ברוב פרובי הראוין מהאחרונים ע
ומה שיהיה ומה הם מהנהגי החלק לעוב בהיכל. ואיך היתה
סכה מוב עלו מרוסת הקשר עלוב. ואלו הדברים קוראים
אותם חכמים שיחה בעלה. והחסידים הקדמונים בעבירתם אל
זה הדבור. ונראה ענדב תלמיד ר חייא שחשיחה בעל לשון
ואזה החלק בב. שעוה אדם מעלה או יסבה לחיות לו
בשלות אן בשכליות. והחלק הר הוא הנאוב הזה דבדוה בשבח
המעלות השכליות אן מיעלות המדות. ובענות הבחוצות מיעב
המינים יחד ולהשוב הנפש למעלה בספרים. ובשירים ולמוניה
אין הפחיתות בדברים ההם בעצמם וכן בשבח החשובים במעלה
בדי שיעלבו מהבזתם בעיני בני אדם וילבו בדרכיהם ולבזוהר
בפחיתיהם: כדי שיתגנו בשלמת וכדים בעיני בני אדם ויתרחקו
מהם ולא יתקנו מהנהגם. וזה החלק לא בשוב המדות
המעלות ותתרחק מן הקדות הפחיתות יקרא דרך ארץ.
והחלק החמישי. והוא המחלה הזה הדבוה כמה שאיתיר לבני אדם
מהחוזקו בדבשהו ואכלו ומשתו ולבושיו ושאר מה שצריך
לו זה מותר. אין אהבה בו ולא מיחוש. אכלאם ידעה ידבר בו
כמה שידעה. ואם לא ידעה לא ידברי. וכזה החלק השבח האדם
בשיעשה הדבור בו. והזהיר אנשי המוסר מהרבותו בדברים
אבלהאסור ותלאם כואין צריך לאזהדה ולא למצוה שיראוי
לשתוק ויאמין בעתיד. אכל המצות בו והראוי לו התחזקות בכל
לדבר בעיתו היה טוב: אך צריך להזוהר משני הדברים. האחד
מהם שיהיו מעשיו מסכימים לדבריו כמו שאמרו נזה הדברים
הניצריים מפי עשותם. ועליה העניין אמרו הנה לא תמרוק
הוא השקרה אלא המעשה. והחכמים אמרו לאי שולמעשה
המעשה צריך לך נחה לדעת. ואפ העבירה צריך

ב"ב. לישיים נאוה תהלה: נהפכר האחד הקצר שישורי
להדבות הענינים כמענם לא שניהיה העניין נהפך
והוא האדם זל לעשות שנה אדם לתלמידו דרך קצרה
ודע שהשירים המחוברים באי זה לשון שיהיו ענין שיבחו
באין זה הם הולכים על דרך הדבור אשר חלקנוהו ואמנם
באחרונה אשר שהוא מהאחר. מפני שראיתי יקרי ואדוני
מאנשי הורתנו כשיהיו במסבת יין בחוקה אז כלוחה
ויצעה אדם לשיר שיר עלי ואלי יהיה ענין השיר שכח
הגבורה או הנדיבות ויהיה מן התלי האהוב אז כשבחורת
היין יחקרו זה בכלבו מן ההרהור ואין מוחר מלמעלה
(כשהוא המשורר פיוט מהפיוטים העבריי
יחקיקוהו ולא יריע בשיריהם זה עם היות בדבריהם הוא מלא
הענפים או הטהר זה שבלות גמורה. שהדבריים לא ימשלו
ולא יותרו ויאהבו ויחשבו ויצוה באחרונים מצד הלשון
שנעשה בו אלא מצד עניני. שאם יהיה ענין השיר הוא
מעולה יהיה יאות לאחרו באי זה לשון שיהיה. גם יש לחוש
לומר כי בשיריהם שני פיוטים ולשונם ענין אחד מהניני
כת האהבה ושבח אותה ושאת חנפש בה והוא פחיתות
וזהו מהלקי הדבור הענפים שהוא מזדו ומעורר עליי
מדה פחותה כמו שבאר בדברי בפרק הרביעי. ויהיה
אחד משני הפיוטים עברי ואחר ערבי או לועזי יהיה שם
שניהם העברי והדבור בו יותר נאות אעל התורה ומעלת
הלשון ושאין צדיק שיוותמשל בה אלא במעלת בש אם
יעזרה אלין שיוותמשל בו בשוק אחר מן התורה או משירה
השלישים בענין הזוה שאין יצא מלהלך הנאות לאלי המשורר
ומזדוי מאמנו. שהתורה אסרה לעבוד דברי הנביאה מיני
זמר בכלחיות ובדברים מגונים. ואחר שהזכרנו לשון
הרע בחלק הדבור האסור ראיתי לאחרו לגמר בו ראשי

מה שנטבר מכבי שראיתי שבעי אדם בו בעודון גדול והוא החטא
הגדול שבכל אדם תמיד. ובשם במקי שאמרו החכמים שאמתן
לשון הרע לא יגעל ממנו אדם בכל יום. ומי יתן שיגעל מלשון
הרע עצמו. ולשון הרע הוא ספור רשעי האדם ומרמתו ועוות
אדם מישרה באי זה לשון שיהיה מן הגנות. ואפי היה האיש
ההוא מגונה בדברין שאין לשון הרע שיכבה על אדם ויחס לו
מלה שלא יעשה. כי זה יקרא מוציא שם רע על חבירו. ואפלו
לשון הרע הוא גנות האדם בפעולותיו אפי יעשה באמת ש
שהאומרו יחשוש ויאשימו. ואחז שלשה לשון הרע הוזכר
האומרו והשומעו ומגאה עלינו. ואמרו המקבל יותר מן האומרו
ואבר לשון הרע הוא אברון מוני האדם ומבלבי באוי. ויותר
שלשה נבזוי מוני האדם ומראה שאין לו יראינה בזה שמוזן
מדברין שהוא לא כיון זה. ואפלו כיון עכן אחר מה שחטא ל
במלחמה הוזה אילוה אילים חמש ומלוי לכן איש רמה את רעהו ואמ
לא משחק אני. וכבר שבח חכם מן החכמים בחיבת שופר
שחראהו במעמד גדול. ובזה הדבר מעשה חמשה כתיבת כתיבת
הסופר ההוא. ואמ לו כן לך מלשון הרע. לך אותה הסבה גמורו
בשבחך אותו בתוך ההמון שמחם שלהבהה ומחם שישמחהו
ויעשרך שנאי כשישמע שנתו לזכור במלוני ושבחיו. זהר
תכלת ההרחקה מלשון הרע. ולשון משנה לא נחתם גזר דין על
אבותינו אלא על לשון הרע. לל על עבון חמרגלים אשר טמרו
בהם ויוסף דבה האלין. ואמרו עוה ומה אלין שלא הזכיר
שם רע אלא על השעות ועל האכפם התחייבו מן העונש מה
שהתחייבו המכבר בגנבת חבירו על אחת כמה וכמה. ולשון
הוסכרה שלשה דבריים נפרעין מן האדם בעולם הזה ואין לו
חלק לעולם הבא. גלוי עריות ושפיכות דמים. ולשון הרע כנגד
בלם. ואמ מלמוד כי בעון זה לשון יהיר גדולה. והוא אמרו
אנא חטא הש הזה חטאה גדולה. ובגלוי עריות גד שנ יהיד

ממינו שרוצה כו היה קורם שיוכל מעין הדיעה כאחד מן הדעות
דיעה לדעת טוב ורע כלומר אחר שיכול מעין הדעת חוב לעשות טוב
ודעת מקודם לא היה יודע טוב ורע כמו שזכר זה הרב כמה
ויש לו זה הענין גם כן המיוחד בזמין האדם לבדו מאל ויודעו ברצד
הים ובעוף השמים חכיבין ישראל מכל האומות שלא נאמ בשום
תורה בעבור כי אם בישראל חכיבין ישראל שניתן להם כלי המדה
שבו נברא העולם שנאמ כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו
ומה שאמ כלי חמדה שבו נברא העולם הוא מאמ שלמה בחכמו
עמים שם אמ ואומ יי קנני ראשית דרכו מקדמי מאז נסכתי
גם טוענת לי כי יודעת מי שפעים לי ואישר העושה היא העבת אחר
כי פעמים שיגמול אדם טוב לחיה מבני אדם על דרך החמנות
ולא יודיענו אישר מה שיעשה עמו מכח שהוא נבזה בעינו
הוא היה אומ הכל נבוי והרשות נרוטה וכטוב היולם
ירין והכל נכא לחשבון לבי רוב המיעשה
ה הפרק כולו עמיעם בחולם אחר דאחרי היה זה הדבר שיהיה לך
עקיבי וזה פירוש בקצרה ועל תחמי שתדע כל מה שיהיה בעתיד
הקודמים אמ שכל מה שבעולם יהיו הוא מעין חוזו
והוא אומרו הכל עתיד ואחרי כן לא תחשוב שכהיותו יודע המיעשים
יהיו כהכרח פלומ שיהיה האדם מוכרח על המעשים מין העתיד
כן חכל מרשות ונתונה כמה שיעשה כלומ רשות על אדם נתונה
כן כתב בפרשת בפר השמיני ואמ שתיו תשת עם בני אדם אמל
היתבונם ונמצא לפי כבי הדין קיימו עליהם כמו שכתב יי מרדכי
והמלי יי מלך מיכיא ורב חסד ואמת חוגרו חרב לעריכי ולך מעמי
ואמל הנביא בפסקו טוב ויי ואחר כן אמ שהמעשה לא
ישיגו לבי גדל המעשה חכל לבי רוב מספר המיעשים והוא
שהמעשה יהיו יגיעו לבכל המעשה הטובה פעמים רבות ועם
זה יש בקצון חוק בעיעשה האדם קוב אחד גדול מהקבלות הטוב
כי כמה יבואו לא יגיעו לקצון חוק והמשל כו שהאדם כשיהיה

למי שראוי חלף והוכים בפעם אחת לא יעלה כידו מעלת הדיבוק בזה
המיעלה האחד הנזכר שהנביא למי שהוכים כאלף זהובים כאלף פעמים
וערן כל זהוב מהם על ערך הדיבוק מפני שזה כבל מעשה הדיבוק אלף
פעמים והנביא לא קיבון חוק זה פעם אחת לבד התעוררה נפשו התעוררה
גדולה למעל הטוב ואחר כך פסקה מאיו ובן בעקבו מין שפר מי שפקה
הסוד כאחת דיברים או עשה צדקה לעני במיעה דיברים שבין דם
מחסורו כפי שברה עשרה אסורים מן העלם חסרון מעשה עשרה
דיברים כלאחד ועל זה ההיקש אמר לבי רוב המיעשה לא על הכלל
הוא היה אומ הכל נבוי והרשות נרוטה וכטוב היולם
ירין והכל נכא לחשבון לבי רוב המיעשה
ה הפרק כולו עמיעם בחולם אחר דאחרי היה זה הדבר שיהיה לך
עקיבי וזה פירוש בקצרה ועל תחמי שתדע כל מה שיהיה בעתיד
הקודמים אמ שכל מה שבעולם יהיו הוא מעין חוזו
והוא אומרו הכל עתיד ואחרי כן לא תחשוב שכהיותו יודע המיעשים
יהיו כהכרח פלומ שיהיה האדם מוכרח על המעשים מין העתיד
כן חכל מרשות ונתונה כמה שיעשה כלומ רשות על אדם נתונה
כן כתב בפרשת בפר השמיני ואמ שתיו תשת עם בני אדם אמל
היתבונם ונמצא לפי כבי הדין קיימו עליהם כמו שכתב יי מרדכי
והמלי יי מלך מיכיא ורב חסד ואמת חוגרו חרב לעריכי ולך מעמי
ואמל הנביא בפסקו טוב ויי ואחר כן אמ שהמעשה לא
ישיגו לבי גדל המעשה חכל לבי רוב מספר המיעשים והוא
שהמעשה יהיו יגיעו לבכל המעשה הטובה פעמים רבות ועם
זה יש בקצון חוק בעיעשה האדם קוב אחד גדול מהקבלות הטוב
כי כמה יבואו לא יגיעו לקצון חוק והמשל כו שהאדם כשיהיה

שלם שבשלמים נכסף להועיל חע מעוה עשה עלבלעלותו ושלמותו
חין צריך שיעשו מי שעשורעה בפשע והתחזק בצרעת וקדמי
הוא היה אומר הל והי בן בכל חדם ואתתי מכלין בכל
דבר שאין לך חדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו
מקום ומאי שנא מיפקד שעה יהיה לכל חדם עת שיוכל להזיק בן
או להועיל בו אלא בדבר מועט ר לויטס איש יבנה אומר מאד
מאד הוי שפל רוח שתקות אנוש רמה כבר זכרנו בפרק
הקודמים שהעבעה היא מאדות הרעות והיא מאוצעה בין הגאוה
ושפלות הרוח ואין לה שם אחר רק ענוה ולגאוה שמות רבים בלשון
עברי וכבר בארנו בפרק ל שהאדם צריך שיהא שעמו לחחת מן
הקצות עד שיגיעה באמצע המעשים עד כך הסיכן אלא באדם
הזאת לבדה בין שאר הלעוות הידועים לו הגאוה לעולם חסרון ואדרה
תמיד אבל החסידים ידעתם החקו ממנו עד הקצה האחרון ובעבו
שקלנה הדות לאחרי עד שלא ישאירו לעצמם מקום לגאוה כלל ומה
ראיתי בפרקי המדות שבשאל בו ואחר מן החסידים יבאתי לו מי זה הוא
יום שאמרה לכליך אמ יום שהייתי הולך בספינה והיה מקומי
בה שבאחרונות הספינה בין חכמים שבגדים והיו בספינה אחרו
ובעלי ממון ואני הייתי שובב במקומי ואחר מאכל הספינה קם
לחפש אחרי ואחר כל כך בקל ונבזה לפניו ועיניכם שהייתי כל כך שפל
בעיניו מאין עד שגלה עיניהם להשתין עלי ותחתיהי מהתחזק תבוא
הינעות שבנפשו ואי אפשר לא כאדם בעיני לעשותו ולא התעורר
מאומה כי ושאחתי שתיפה גדולה כשהגעתי לגבול שלא יכאיב
כדבר ולא הרגישה נפשי אלא כלאי ואין סתר שזאת תכלית שפלות
היות עד שיזדחק מן הגאוה ו ואם זכור אותה מה שזכרנו חקנה
משבח ה עבדה ולגבות הגאוה ומכבי יה עזה להתקדם אל השלמות
ואמ תאר מאד הוי שפל רוח מכדאמן שישאר האדם מן העשרה
לבד כל שכן שיהיה מרגיל מעצמו מן הגאוה אחד שהיא קדוכה אלה
מכני שה ענוה ממועצת בתן שאמרנו ואמרו כשכח העשרה מה

שעשתה חכמה כתר לראשה עשותה עטרה עקב לגויים שלראשי
חכמה יראת יי ואחת ראויה שיראת יי נדולה מן החכמה והיא סבת
מניאותה ואומ עקב עטרה יראת יי כלומ שיראת יי מניעה בעולה
העטות אלא היענה יותר גדולה מן החכמה הדבה ואמר דבר זה כתוב
ושנוי בכתובים ומשולש בכתובים כל מקום שאתה מוצא בנדולתו של
מקום שם אתה מוצא ענותנותו כתן בתורה אל תגביה הגבור ואל יתהלל
ואחריו כתן עשרה משפטו גדולים ואומרה שנוי בכתובים דכתיב
אלהים עשה שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא
ושפל רוח להחיות ואמרו שלשה בכתובים דכתיב סוף דבר הכל
שמוע נעלה לחבוא ואומ אחרון אחרי יי אלהיכם תלכו וכתיב
לדעת מושה אשר פנים אל פנים ומעלות המדות כלם
מוסף לגדולה הענוה אבל כתורה אב בנביאים ושבחו השם בעות
העטה על כל אדם שכתוב איש משה ענו מאד מכל האדם ואמר
מאד מיוחד על בשוחו לפי הקצה האחרון וכן תאמרהו אות ונתנו מה
וכן דוד משיח אלהי יעקב והוא מלך בבבר גדלה מלבושתו וחזקה
חרבו וכשישרון השם על ידי משה קבנו והוי הכובד משר דרך משקנ
שבאדרו החכמים והוא נביאו והגדול שבכתובים נקיעים כאן שאמר
יושב בשבר תחמתו ועם כלקח אמ לב בשבר ועבח אלהים לא
הבזה מאלו המדות המובות על תבלית העטה ואמרה שאמ בגאוה
תמעם כל אדם שיש בו נפוח היות כאלו עובר עכ כתי הכא ונשפל
יי כל נבה לב וכתי התם לא תביא תועבה אל ביתך ואמרו עוד
כאלו כופר בעיקר שבו ורם לבבך ושכחת את יי אלהיך ואמרו עוד
בעלי הקבלה כאלו אם כל העבירות בא העולם ולא בגאוה לבדה
וכתיב התם כי את כל התועבות האל עשו ואמ כל המתגאה הוא כ
בעבודת אלילים הקשה כעז עמאה והביאו הזה כלומ אמרו חלק לה
מן האדם אשר נשמה באלו כי נשא נפשו לזו נמה הוא נחשב
ואמ שהמתגאה האיר לחירון באלו כל המתגאה דומה לגדעון כ
כאשרה שבתרמי הקומה גדועים וכתי ואשתים תרבון ואמ
שה אם לא יחייהו בתחיית המתים באמרם כל אדם שיש בו בזות

היה רבן יוחנן בן זכאי ואין משיכיל מפתפק בזה שאם היה
רוצה להנות מאשתו אינו יכול לעשות עמה כל תשמיש
כן דומה שיעתה בת קול ואמרה שכל השלם מזין נשמיו ואם
ואעפ"כ אי לא נקב את הוכוח משרק שנת לערב שבת והרמה
היה דיין בארץ ישראל והיה רולה רבי וכשהיו באין לפניו בעלי
הדינין אומר להן תנו לי שידה במקומי או תנו לי כדי בעלתי ואתן
לכם והלין ישראל שבחרותם אכזריים ולא כלתה נשמיה חסדו
ולא מצאנו חכם מהם מגנה בני דורו על שלא היו מעשיהם ואו
חלולה לו אלא שהם כעצמם היו מאחרים לעשות ואו
מאחרינם כשם וכתורת משה עבדנו אשר יצוה בה האדם לחיי
העולם הבא ולא היו מתדיין לעצמן ממון בני אדם ולא עוד
אלא שהיו מוחלין שלהיחתו הוא קלון השם כעיני הממון מפני
שחשבון התורה מלאכה מן המלאכות אשר יחיה בהן האדם
והתרבה בשיעורם ויהיה מי ששנשה את הדבר הזה מזבזה את
התורה ואמנם העשן אלה האיקבריים לחלוק על האומות
ועל הכופרים המשובים והעלים בלקיחת ממון בני אדם ניתנים
או בעל כרחם המעשים אשר ימצאו בתלמוד מאנשים בעלי
מומין בעוותים או קרובים או פסולים עד שאי אפשר לנו לעשות
מלאכה שאין התבוזה להם אלא לקחת ממון אחרים ואם לא
יעשה זה ימותו זה לא תמצא בתורה ואהה תביא המשל
אשר הביאו ראיה ממנו באמרו הילכה כאלישור סולר מלאכתו
תביא לחניה וזהו כבעל מום שאין יכול לעשות מלאכתו
אבל עם היכולת לא המניעה התורה אלו דרך רב יוסף
היה עושה עניני במקום שהיה ואיה אומר עילוה מלאכתו
שמתמהמה בעלה על עם הארץ מבינו כי בהולכו לעניני
הכבדים היה נוטל מהחתום כלי שכר והיה משבח זה גם כן
ושמח שי והיה כהנה במה שהיה לו השם כמה שאצלנו מ
ממעלת ההסתכלות ושמעתי המשובחים בחיים
שאחרי הלוה להיות יהיה כאלישור שלא להתות אליהוה
כשהוא מהמתי זה מינו דומה זה כלל אבל זה אצלי ה

העשרה גדולה מהניא האיה ממנה מעני שהוא מפואר ואינו
מקום שיעשה האדם בו יזהלישע לא היה מקבל ממון מבני אדם
כש שלא היה רוצה מהם וקובע עליהם חוקים תלולה לבל
ואעפ"ם היה מקבל הכבוד לבד כשהיה מתכבדין אותו אדם אחד
בעבדו עלי כבוד אצלנו והיה אוכל לחמו בלילה הוא מן פוש
ההוא והיה יוצא לעפרון ושמואל הרמתי לא היה נבנס בבית אדם
ולא היה אוכל ממש אדם וכוצא בזה אלולייך חסד שידעה
להדמות בזה עד שלא יבנס בבית שום אדם הרשות בידו ואפ
ירצה להתיחסן אצל אדם בעבדו עלי לעורך הינאות הדבר הזה
בידו מבני שבטי הזהירו אל מלאכול אצל אדם ולא צורך ואמרו
תלמיד חכם הרבה סעודתו בכל מקום וכו ואמ כל סעודה שאין
שלמה אסור לתלמיד חכם ליהנות ממיה ומה יאריך בזה
העניין ואפ אזכיר המעשה אשר הבאר בתלמוד ותוא שאדם אחד
היה לו בחם והיו נכנסים בו כל אדם נבים ובאשר היה רואהו כל
יום חיה מוצא שמיוחדו והבין ולא היה סמך אצלו שאחד מן העני
נתן עיניו בו והיה מצטער בזה כל ימי הכניר עד שכבר ממנו מה
שכבר נעמך השחר עד שיינשו ואפ המיוקים ומדרך בני אדם
כשיאספו העשוקים שיכלו מהם ומן הנתנים ויוכרחים נפשן
ומוכרחים לכל אדם ואתני שהם הקדר שכבר הניחום בעליה ומוכרים
ובא ר טרפון במקדה יום אחד לאולמו כרם וניקח מן הבעלים
שנטלו והיה אוכל ובא בעל הכרם והיה מושב שזה תוא הגזבה שה
נוגב מאולמו הכרם כל העשה ולא הכירו לקחו ושאל בפי אחד
ונשא על כתיפו כדי להשלים בגדי וכשהוא כך התחיל רועני אחי
ן לערפון שזה קונו ובשעתיו בעל הכרם העשו ובדה לו שידע
שחטא חטא גדול והיה ר טרפון כלימיו מצטער ומתאבל על זה
המאורע ביחיד שהציל עצמו בכבוד תורה והוא היה עשיר גדול
והיה יכול לתבוע עצמו במשפטו ומי יתן לך כך וכך והוכיח
ולא היה צריך להודיע שהוא ר טרפון ומתמהין כל אולמו של אולמו

ובמנוחה לסוף ישתוש ויצר לו הזמן עד שתהיה סנגיעותן בקרוש
שרשתו בלתם להאכל: ר' מאיר אומ' הוי מישב עסק ועסוק
בתורה והוי שפל רוח בפני כל האדם. ואם בטלת מן התורה
יש לך בטלים הרבה כנגדך ואם עמלת הרבה הרבה יש
לו שכר הרבה לתן לך. אמ' הוי מישב עסק בפחות והתמד על
התורה והוי שפל רוח בפני כל האדם. עד שבשתשב עם אדם יהי' סטרך
עמו כאלו הוא חב גדול במעלה ממך. וזה כלו לפרוח מן הגאוה כמו
שבארנו. ושנין בטלים כנגדך הוא שיש דברים רבים מבטלים ויעצרנו
מן שיתעסק בהם. וכשלא תתעסק בתורה יערך הזמן בחנם מן הדבר
ההם. ר' אלעזר בן יעקב אומ' העושה מצוה אחת קונה
לו פרקליט אחד והעובר עבירה אחת קנה לו קטיגור
אחד. ותשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפורענות.
פרקליט הוא הדיין המליץ טוב על האדם לזכותו. קטיגור הוא הפך
והוא המלשין באדם לרעתו. והמשתדל להחזיר. ואל התשובה והמעשים
טובים. לא התשובה באה אחר המעשים הרעים. או מעשים טובים
בשוה וענין כל אחד מהם מושג העשייתם האלה מוכנים מבוא המכו
והחלונים לבית. ר' יוחנן הסנדלר אומ' כל כנסיה שהן לשם
שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופ' להתקיים.
זה מבואר מלא. ר' אלעזר אומ' יהי כבוד תלמידך חביב ע
עליך ככבור חבירך וכבוד חבירך כמורא רבך ומורא רבך
כמורא שמים. גם זה מבואר. ר' יהודה אומ' הוי זהיר
בתלמוד ששגגת התלמוד שלה זדון. ר' שמעון אומ'
שלשה כתרים הן כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות.
וכתר שם טוב עלה גבהן. אלו שלש מעלות הגדולה נתנו
לאהרן והנו בתחלה לעתידה תורה
והם הכהונה והמלכות והתורה. כהונה זכה בה אהרן. מלכות זכה

כה דוד. כתר תורה אומה לנו שיזכה להתעטר בו. ואומ אולם
תאמ שזה הכתר קחוק הוא מן העסק האחרים אינו כן. אבל הוא
גדול משאיהם וזו יתן העסק שנ' כי תלבש יראשנו והעסק יזקקנו
לדק כי שרים ישרו. ושם טוב הוא חמניע מאת ההוה להיותשהה
והמעשה בה. כי כה יגיע השם העוב האמתי. ר' אומ עשה רצונו
כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני
רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. זהו מדה כנגד
מדה. ר' נהוראי אומ הוי גולה למקום תורה ואל תאמ היא
תבוא אחרי שחבריך יקיימו בידיך ואל בינתך אל תשען
אמ' ש' בכל מקום הקריאה והלמד. כי עם וולתך יתכן לך הקריאה
והתקיים ולא השען אל בינתך ואמר שהיבך עיקר לחבירים ולתלמי
שיסייעון. ר' יוסי אומ חזן בידינו לא משלות הרשעים
ולא מיסורי הצדיקים. זה הולך אחר מה שאמ' עליך לעשות
רשע ושוב ע. ואמ זה לחפש בחמיאותינו. שאין בידינו לא שוכות זה
העולם ולא רעותו ואם נראה עדיין בחזרון. או רשע בשלוה לא ניח
כעבור זה שאין בחולנו שיוכל כי שוכות זה העולם ורעותו אינן. מה
נתשבוח לעולם כי הכונה הוא השלם הבא. כמו שאמ' נקי עונשין
אל מקדשי אל אביונה לחחזיקם. שרמזן כזה כי הכונה בזה
הבא. כמו שאמ' נתון יטב לך והארכת ימים. לחמעט אשר בך
בעולם שכלו שוב. והארכת ימים לעולם שכלו אחרון. ולי כזה תרגום
לכל מכון. עכ הגה. ר' מתניה בן חרש אומ הוי נכנס
שלום לכל אדם. והוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים.
שזנב אריה אריה. וראש שועל שועל. הוי מקדים שלום לכל אדם.
הוא מאיצלות המדות ואורה עליהם בתורה ובכל עניני
הגלה. הוי זנב לאריות. אמ שהיות האדם לעיזר למי שהוא
חכם יותר מאתנו יותר עוב לו ויותר ראוי לו. מהיותו רב למי שהוא
פחות ממנו. כי כשנון הרב שון יוסי. ובשנון השם יחסר. ואחה תבין
מה שבארנו בסנהדרין. שהם שתו מעלתם מעלתן בקדש ולא תעידין
ראש ישיבה שלכן סון שלעלה מישיבת גדולה. ואחה שהם הושיבו לו

משלך כאן ר' יעקב אומ השולם הזה דומה לפרוזדור לפני
השולם הבא והתקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרי
לעולם שהיקלך הוא ההיכל פרוזדור בית שער והמשל
הזאת והכונה ידועה שבשולם הזה יקנה האדם השעלות שבהן
יזכה לחיי השולם הבא זה השולם אמנם הוא דרך ומעבר לשולם
הבא הוא היה אומ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים
טובים בשולם הזה מכל חיי השולם הבא ויפה שעה אחת
של קדמת רוח בשולם הבא מכל חיי השולם הזה"
כבר באתנו בפרק עשירי בסנהדרין שאין אחר המות לא תוספת ולא
שלמות ואמנם יוסף שלמות וישלם בשולם הזה ומלזה רמז באמרו
עה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה
אבל על הענין הזה אשר לך האדם ענין אשאר לשולם ולזה צריך
שישתדל האדם בזה הזמן הקצר ולא יאבד ממנו אלא בקנין השעלות
לבד מיבני שהכסדרן מרובה אחר אשר אין תמורה בו ואין לו תקנה
ולאשר ידעו החסידים זה לא דעו לבלתי אלא בחכמה ובהשפלת
הנשמה והריחו זמנם כלו על דרך האמתי ולא קנאו ממנו בעסקי
העולם אלא זמן קצר מאד והצורך שאי אפשר זולתו
ואמרם הצדיקו אמנם כלו בגשמיות לבד ויצאו ממנו כמו ש
מבואר בבבא שלשא בן יקי והפסידוהו כלו הפסד שלמי והחיון
יהעלו האמת בזו השאלה וימחון שהכות הראשונה הפסידו העולם
והפסד האחרונה הרחיקו השולם והענין בהלך בזו שספרנו שאיש ר
חשך לאור ואור לחשך ואלו לאמביים האמתי והענין הזה עשהו
שלמה שורש עקר בקהלת בשבתו רווחות זה העולם וגנות אהבתו
ובאיזו שאיון ריוח וקנין אחר העמל מן הדבר אשר יעבד ממנו הנה
זה כלו אמת וכשהבחן הספר הזה בזאת הבחינה יתבאר האמתי
ר' שמעון בן אלעזר אומ אל תרצה את חבירך בשעת כעסו
ואל תנחמנו בשעה שמתו מוטל לפניו ואל תשאל בן

בשעת נדרו ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו הגה
אל תם עניני מוסרים בתקון חברת בני אדם כהגיע כל אדם במקומו
ראוי לו שמואל הקטן אומ בנפול אויבך אל תשמח
ובהכשלו אל יגל לבך פן יראה ה' ורע בעיניו ושב ממנו
אלכם מהן אם לא טוב אתו אמן מלבד שומלחין לעל בעונותו
ואשר שלמה אמ את הרעות אבל זה החכם היה מוכיח בחרית
הידיעה ומלהיר מזאת העבירה חלישע בן אביה אומ לפני
יצר למה הוא דומה לריח כוסבה על עיר חדש ולעפר זקן
למה הוא דומה לרגן כוסבה על עיר מחרב אומ שהעפר
מימי הילדות יתקיים ולא יקל לשכחו והענין בלימוד ימי הזקנה
בהפך וזה נראה לענין ר' יוסי בן יהודה אומ למה מן הק
הקטנים למה הוא דומה לאוכל עצבים קהות ושותה יין
מגרן והלידך כן הגדולים למה הוא דומה לאוכל עצבים
בשיבולי ושותה יין ישן אומ כי הכמת הבחורים יש בה
ספקות ושאלות בלבל מזקקות ולא ימלטו מן הקושיות כי אז מרוט
הם הימים לשנות תלמידם ולהקיר הסתיקות ר' אומ אל תש
הסתכל בקנקן אלא במה שיש בו יש קנקן חדש מלא ישן
ויש ישן שאפי חדש אין בו אומ אל תבזין היין בקנקנים
פיש קנקן חדש מלא ישן וקנקן ישן שהוא ריקם אין דבר בו
כיש בחורים שט אלוהים ומכמורתם קבורות ויעבדם בהן סקרטל
כיין ישן שנבלע שחרו ממנו ויש קנקים שאין להם תכלה כלל
ואין צריך לומ שאין להם חכמה מכובלת ומעוקרת ר' מאיר
הקבר יומ הקטנה והכבור מוציאין את האדם
מן השולם אומ כי עם אלו המחות אין באחה מקום יפלל
אמונת התורה בהכרזן ולא יגיעון לו לא מעשות שכליות ולא מעלות
מדיות הוא היה אומ הילדים למות והמתים להחיות
והחיים לידון לידע ולהודיע ולהודיע שהוא אל והוא היוצר

והוא המכין והוא הבורא והוא הדיין והוא עד והוא בעל
דין והוא עתיד לדון ברוך שאין לפניו לא עולה ולא
שכחה ולא משוא פנים ולא מקח שוחד והכל שלו
ידע שהכל בא לחשבון ואל יבטיחך יצרך שישאול
ביה מעט שעל כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה
נולד ועל כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת
ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך
מלכי המלכים הקב"ה יתי שמו אמן נדיעו ולהודיע
ולהודיע לשונים שיחידים לעולם ואשר הם עולים עתה ואשר
יעמדו ואשה יחיו אחר המות וילמוד משלש ברוח הלב שהוא היצר הטוב
ואמן והוא הבורא ואחרית והוא הדיין והוא עתיד לדין לפני שהוא ה
השופט עתה את הכל בחיים וכמות ובשאר עניני העולם והוא ב
עתיד לדון את כל יחיו לעולם הבא בגמול ושעבוד ואחרי לא יקח
שוחד כאן שאין ב כאן אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד ואשר
את הדין כי זה מן הדעות שיחזוק מן השם שלא יעזיר ואף לא
יזדמה איך יקח לו השוחד ומה יקנה השוחד מכל עניני מה
שכאן שהוא לא יקח העושרות כאן שיעשה האדם אלף עושרים ויעזר
אחר שלא יאחזו הוא יתי העבירה הזאת לאחד עושרותיו ויאסר לו
לאלף עושרותיו עוזה אחת מן יותר מכל עניני על את הדיינים
האחד וניגיהו על העושרות האם כלם וזהו עניין לא יקח שוחד
והוא כאן אשר לא ישא פנים שיעניש הגדול כנגד עלה על דבר
מועט כאן שיעניש משה עה על אחת הפעם שפעם כאן שבאדנו
בפרקי הקדמונים וגדל יעזו הרשע על לכבוד אב ואם ומעניש
על כבוד השם כאן שהאב אב בבית דין והוא עונן לא ישא פנים
ובאן מאמרו שעל כרחך אתה נולד ואלה שרוכך כי שהוא זכר ש
עניינים שבעניים שאין בחידה לאדם מהם שעליהם אינו ר
בידי שמוש ולא אמ על כרחך אתה חושב אן עובר אם מקוק ש

שמך ומה שרומזה לזה שאתה כלם עניניו שתפ כרשות הרם ואין ה
הברית בהם כאמו שבארנו בפרק שמיני

פרק שמיני

בעשרה מאמרות נברא העולם ומה תלמוד לומר והלא במא אחד
היה יכול להבראות אלא לתיתן אן הרשעים שיאבדו
ויהי העולם שעבדא בעשרה מאמרות כשהם אחד בכל מה שבעולם
במשנה בראשית ויאמר תרנא תשעה וברא ת עשירי שאעמ
שלא האבד מלך ואאמר עזנו ואשר הענן מזוה עליו ומיום בלי ואמר לאדם
יהין שמים וארץ כי לא נהיו כלהי מאמרו והיה יכול לברא העולם
כלה במאמר אחד שיאמר ויאמר אלהים יהי שמים וארץ ויהי כדבר
ויקוו המים ואמנם ייחד לנו עניין מיוחד להודיענו גודל זה הע
העליונות ופוך פדרון שמכשידו מכשיד דבר גדול ומעיקרון
מדקן דבר גדול לא במכשידו מי שמכשיד נפשו ויהיה ה שלם
בעיניו ושמכשיד מכשיד נפשו והמעיקרו מיהקן נפשו אשר ניח
לתקנה והכשידה וכאלו היא התכלית האחרונה מכלל המהות
אשר אמרנו כי בעשרה מאמרות כאן שבארנו בפרשת זה התבור
עשרה דורות מאדם ועד נח להודיענו כמה ארך וכמה קצרו
שפל התורות היו מכשיפין ובאין לפני עד שהגיעו עליהם
חרה המבול אלו הדורות שאמו הם דברי תורה כלו חולה כלו על
הסדר ויזכה זה ומה שאחרון מקבל זכרי עבדה מאמרות שבהן
נעשה האדם ולדרון ולהקן נפשו במעלות התורה ומהעלה ה
השכלות שהיא בוחנת את המשכנתא עשרה דוגמת
על מברתם לחודיעך כמה ארך אפים להניח שכל תורות
היו מכשיפין עד שבא אביו אברהם וקבל שכר כלם
עשרה נפיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן כאי
היה חבתו של אברהם אבינו עשרה נפיונות נתנסה
לאבותינו בא עים ועשרה על הים עשר אמות הגי
הקלה במערים ועשרה על הים עשרה נפיונות נתנסה אברהם אבינו
ותהמיקים כה ויעמו אותי לה עשר בעמים

הגשמים את עני המערכה ולא נצחה הרוח את עמוד הענן עין
עומדים עכשיו ומשתחוים רווחיה ולא הזיק כחש ועקבי פרושים
ולא אמר אדם לחבירו צר לי המקום בשלשן בירושלם כבר
ידעת שהיכנה עומד בימיעצ השרה ואנחנו עתידים לבאר זה
במקומו אבל כאן מעלה תחה השמים ועם כלזה לא הזו נשמים
מכבוד אהלו ולא היה מופר הרוח עמיר הענן השלה מן הקדבים
אבל בעת הקדמה היה האויר נרע והיו עומדים בעבירה כל אחד
כפר מחבירו ובעת ההשתחויה לא היו נחצים זה את זה לרוב מוראם
וישובם במקום החזה ישרשה דברים שבראו בין השמשות
כי הארץ כי הבאר כי האתון הקשתי והמן והמטה והשמי
והכתב והמכתב והלחות ויש אומ אף המזיקין וקבורתו של
משה הנביא ואומ שלאברהם אבינו ויש אומ אף עצה בעבת הענייה
כבר זכרתי לך בפרק שמיני שהם לא אמרו בחדוש הרקון כל
ענין אבל בתחלת היות הדברים שם בטבעם שיעשה מהם כל מה
שיעשה יהיה הדבר שיעשה קרוב מאד והוא הדבר הטבעי אן יהיה
חדושו לענין רחוקים והוא המופת הבלשוה ומפני זה אמרו שבי
שבעים הששי שם בטבע הארץ שתשקע קדח ועדתו ולבאר
שהוציא המים ולאתון שהדבר בן השאר וכתב היא הנזיה הם
הכתובה למעלה יה ולא כדעאיך והוא אמרו ואתנה לך את לוחות
האבן מכתב היא הכתיבה שעל הלוחות שאל והמכתב מכתבה
אלהים הוא ואולי האמר אחר שהנלאות כלן הושמו בטבעי הדברי
ההם משהיו בראשית למה יתחד אלו העשרה דע שלשה
יתחרם עם שאין שם מופת שהושם בטבעי הדברים רק אלו
אבל אמר שאלו נעשו בין השמשות כלבד ושאר האותות והנלאות
הושמו בטבעי הדברים שנעשו בין בעת העשות החלה ואלו על
דרך משל שיום שהחלק המים הושם בטבעי שיחלקים שיום
למשה וירדן להתחלק לשנים יום רביעי כשברא
השמש הושם בטבעו שיעמוד שתן כלו כדבר יהושע אלו

וכן שאר הנלאות מלבד אלו העשרה שהושם בטבעם בין ה שמשות
ושמיר הוא שרץ קטן מועב אבנים גדולות בעבור עליהם ובו בנה
שלמה בית המקדש ועבדת היא כלי שיקח בו הטפח דבר שהוא חם
עד שיעשה מה שיעשה עד בין שהן הגיון לו ופרושו ואני אדבר
לך המאמר יותר מאמ שהרחיבו לו כי הדבר הזה כיון להבדיל הדבריה
בפי שיביאם במשנת רמון והסוכ כוונתו ודעתו באלו העשרים מיום
בני אדם ואולי שלא אמרה בהן כוונתו לאדהיב לך הפיוש כו
למען לא תסול השאלה על סדר מדברין לפי הבנתם כי לפי הב
הבנת כשהוא דברין הסול השאלה באה שאמ ושאר האותתים והנל
והנלאות הושמו בטבעי הדברים שנעשו בין בעת עשות אבל השמ
החלה ולכן ייחד אלו שזכר שבראן בין השמשות אבל השמ
התנה עמהם בעת העשותם ונשאל למי פשוטי דברין ואם כן למה
זכר כי הוריך ופי האתון ופי הבאר בכלל אלו שבראן בין השמשות
היה להם לו לזכרם בכלל שאר הדברים אשר התנה עמהם בעת
העשותם וכמו שאמ כי ביום שב בהחלק המים הושם בטבעם ש
שיחלקו למשה ויהושע ולאליהו ולאלישע וגם כן השמש ביום
רביעי שבלה שיעמוד ליהושע כן היה יכול לומ בארץ שבעת
שנבקע ונראית היבשה הושם בטבעה להתפתח ולבלוע עדת ק
קרח וכן האתון גם כפי שבראן כל מין בהמה וחיה התנה עם
האתון שתדבר ופי הבאר גם בעת אחרון יקון המים השפ
שבעבור זה המקום שיהיה עוזל על משה על אלו כלם אבול הש
השאלה למה לא כלל אלו עם אותם שזכר בשון תגאי
קשיא והחזל ואולי מה שהיה כוונתו בו דע כי מה שאמ
עשרת הדברים שבראו בין השמשות לא הגיעו בשום יחד מכל
העשרה שזכרו שנשתנה שם אחד מהם מטבעו המשם אלי
בעת הנהוותו ולא שהסר שבע משבעו שיעול כן לשון תגאי
אבל הגיעו במקצתה דברים שלא היו נמצאים קודם לכן ולא
היה להם מציאות וכמקצתם דברים נוספים על טבעם המשם

מלאכות הם הן עונתים מהם מתוקנים ובל זה באמת יקרא ושעון
שבא לו בבריאה. והשם יתע שמטבעו לשרוף ולאבד כל אש
בא בו שהתרבות לבד שורף מכל לא בכל רוחך שיזדמן. והוא
חטאה וישראל ועזריה שהושלכו בתוכו ולא נשרפו. וזה דאמרינן
שנוי טבע אין אומר תסרון טבע. יוצאה מידינו. והשמש
ידוע כי הוא קטון בגלגל ומטבע הגלגלים להיותם סובבים
ואותו טעם הטיר לא הפנים מטחה בתנועותיו ולא תשובר אל
בהרף עין כי לו היתה נפנית מטחה בתנועתם היה העולם
חוזר לתוהו ובוהו לשעתו. ירוע כי שמעל קטון ובגלגל חוזר.
אם כן בהעמדת השמש להושע היתה בו לפי הראיה שנוי
טבע גדול שהוצרך הגלגל אשר מטבע לסבוב תמיד.
לעמוד על פי יהושע ואין שנוי טבע גדול מזה שבגלגל המזלות
בכללו לפי מה שיראה מדברינו זה גם כן לא יאמר כן בריאה
אלא שנוי טבע. וכן כל שאר הנפלאות הנעשות בעולם הנראות
הבחנם אחת אחת והמציאם בטבע. ותכון מה הפרש יש בין מטה
שהזכירו לנו בלשון תנאי. וכן אותם שהעשאו בעין בריאה.
עם היותו אות לך גם ומרמין לך מה שאחזל שהקבה כורה
בכלים פת בשלמי אבים ואומ לבניו שירה והולכים הם כאשר
זכר זה הרב לך במורה הנבוכים. ודע כי כלמה שהארכתי בזה
אחת מדברים אלו כוונתי היא להיות הדבר מהמיתחלים שלא
על אותם מהם כדי להשיג על דברי כי בראותו כל עניין ועניין לא
ישאר לו מקום להקשה. ועם האריכי זה דע שלא גילוי בזות
הרב לו כי אלו גילוי כוונתו לא היתי ערוך להאריך כל מה
שהאריכתי עד כאן. שכיר דברים בגלם. ושכנה כחכם
חכם אינו מדבר בפני מי שבזהו ממנו בחכמה. ואינו נכנם ל
להוך דברי חבירו ואינו נבהל להשיב שואל כעניין ומשיב בהלכה
אומ על הראשון ראשון ועל האחרון אחרון ועל מה שלא שמע

אומ לא שמעתי ומודה על האמת וחוקפן בגלוי. הנעי מבלי ת
רחמה אלו האלוה. שבפלגות הרבה בדברי חכמים והם טוב ושם הארץ
וגולה וחפס וחסיר. אמנם טוב הוא איש שחון לו לא יגלו שבלול
ולא מעלות האחוזי. לכל לא חכמה ולא מוסר. ואין לך קדושין קדושה
שלא כאלו הוא מן הטוב ומן הטע ערום יזהי הערא בולהמוחו ארץ
שלא יזרעבה דבר מן הדברים ונקדת כיר כאלו לא שדה טוב כמו
שהתבאר בזרעים. ועם הארץ הוא איש שאינו לו מעלת המדו
אבלאין לו מעלות שבלות לא שיש לו דרך ארץ ואין לו תורה
זהו נקרא עם הארץ. לא ברוח טוב לישוב הארץ ולקדושי המלינה
מפני שיש לו מדות שיתעב בהן חברים עם כנ אדם כמו שפרינו
בתחלת הפרקים. וגלם הוא שיש לו מעלות שבלות ומעלות ה
תמדות אלא שאינן עליונות ולא הוגבות על הסדר כראוי אבל יש
בהם ערבובים ובלבולים. ויתערב בהן חסרון. ומפני זה יקרא גלם
לחמותן לבלי אשר יעשהו האומן ויהיה בו העורה המלאכותית.
אלא שחסרה הקשלמה והתקון כפיך ובסבין כשישעשה הנפח ג
גלמים והנגרים להם עורתם קדם שישחיזם ויחדדם וימרעם ויפתח
בהם מה שדרכו לפתוח וישלים תקונם והם לפני זה נקראים
גלמי כלי מתכות כמו שהתבאר עליהם בכלים והיא מלה עברית
וגלמי האן עשיתך. לל החומר שלו קודם הגיע בה צורת המדם.
וכאשר לא הגיע לו עורה שלמותו יקראהו גלם לחמותו
הנראצא והיא מוכנת לקבל צורה אחרת ישוב בה יותר שלם.
וחפס הוא האיש שהגיעו לו שע המיבים מן המעלות על השלמו
כמו שבריך. וחסיר הוא האיש וחפס כשישיף במעלה לל
מעלות המדות עד שיהיה אלהקצה האחר. מעט כמו שבארנו
בפרק ל. ויהיו מעשיו מכוונין מהפמתו ומכני זה יקרא חסיד
להיותו כי התוספת בדבר יקרא חסיד. תהיה הפעלה בשוב
או בדבר. ואמרו הנה שהחפס יהיו לו אלו שבעה מעלות הם

עברים בדולים ומפני זה כיון אליהם שכתם אינטר התלמוד
והלימוד והמעשה הארבעה מהם הם מעלות המדות והוא אינו
מדבר כאן מי שגדול ממנו בחכמה ואינו נכנס לתוך דבריו
תכירנו ואבל ויטה עד שישלים דברו ולא יתחיל במה שלא ידע.
והוא אמרו ואל מה שלא שמע אומר לא שמעתי ולא יתעקש אחר
בשישמע האמת ויודה. ואומר בתוך שאינישך לו לדחות ולחלוק
ולהט עות לא יהיה לעשותו. וזהו מודה על האמת. והשלישי.
מעלות שבלוות. האחת בשישנה מעשה במלאכת מעשה לא
ישאר מסופק באמת אבל ירגיש מהירה למקום השערת ויבירהו.
והוא מומרו אינו עבהל להשיב. וזה אומנם יהיה בקלות ההבנה
ועוב ההבנות ליאמר המעשה. והבין הפרש הדברים והו
וההעלה השנית שישאל מה שיעיין לשאול בדבר ההוא. ולא
יבקש מופתי למורי בחכמת הטבע. ולא שנה טבעית בחכמ
הלמודיש ובירצא בזה. ואם יהיה הוא השאל ועשה גם יעבה
מעניין השאלה אם ישאל בעניין טבעבע מוכחי יעבה
בעניין השאלה מופתי. ואם בזה שלמטה ממנה יענה לפי
מה שלמעה בטבעו. ועוד לא ישאל ממנו סבה חמריה ויתן
סבה עוייתי. או ישאל סבה צורניית ויתן סבה תכליתית
וזהו אמרו שואל כעניין ומשיב כהלכה. וזה לא יהיה אלא אחר
חכמה יפרה. והמעלה השלישית שיסדר תלמודו ויקדי מה
יראוי לו להקדים ויאחר מה יראוי לו לאחרו וזה הדרך
מושלו בלימוד מיוד. והוא אמרו על ראשון ראשון ועל אחרון
אחרון. ואולם פלא בהכרח בעלם מפני שהוא בלתי שלם כמו
שופארנו ולא הגיע לזאת המעלה. שבעה מיני
פורענות באים על שבעה גופי עבירות. מקצתן מעשרין
ומקצתן אין מעשרין דשב שלבעורת באה. מקצתן דעבים
שבעים ומקצתן לא דעבים. וזהו שלא לעשר דעב שלבעורת

ושלמהוא באה. שלא לעשל את התלה דעב שלבעורת
דבר בא לעולם על מיתות האמורות בתורה שלא מעשרו לפי
ועל מירות שבעיניה. הרב בא לעולם על עניו. הדין ועל עיוות
הדין. על המוריס בתורה שלא כהלכה. מיה רשה בא לעולם על
שבועת שוא ועל חלול השם. ועות בא לעולם על גזל ועל גילוי
ערוות ועל שפיכות דמים ועל השמטת הארץ. ועבעל
בעורת הוא שהתיה השנה במעט מער. בקצת מקומות ישתר וב
ובקצת לא ישתר. ואשר ישתר יהיה מעט. ועבד שלמהוא
הוא רעב שיתעסק האדם במלאכות וקנטות וחדשים ויתחדשו
להם עד שישתמש הארץ ולא תגיע בשנה הזאת לשדרת השלם
ועבד שלבלה שלא ישתיר כלל וייבשו הנהרות והמעיינים
כאלו היו שמיך אשר על ראשך נחושת. ועניו הדין. הטוחר
למשפט לעניין בו יעיש רבים כדבר מכואר. ועוות הדין שיקח
בשוחד שואינו ראוי. בארבעה פרקים בשנה הדבר מודיעה
בשבי עיות. ובשביעית. במוצאי שביעית ובמוצאי
החג שבכל שנה ושנה. ברביעית מפני מעשר עני שבשלשת
ובמוצאי שביעית מפני פירות שבי עיות ובמוצאי חג שבכל
שנה מפני גזל מתנות עניים. בכר באיזו פעמים רבות בספר
זרעים סדר הוצאת החקים מן התבואה ושם נתבאר שבשנה ה
השלישית והשביעית היה מוציא מעשר ומתנו לעניים. וזה ש
מעשר עני מקום מעשר שני שהיה מוציא בשאר שנות השמיטה.
ומתנות עניים הם לקט שכחה ופאה פרט ועולות. כי בחקים שלם
זה כלבד שלא עשק האדמה. ולי שנתן חלק החקים נתנם ומן
שנתן מתוך שלם. ארבע מדות באדם הוטב שלו שלך
לשלך שלך זו מדת סדום. ואין זו מדת סדום. שלך
ושלך שלך חסיד. שלך ושלו שלו בינוני. הנה התבאר
לך בזה המאמר שהחסיד הוא המרבה במעלות העוב לכל חל

הקצה האחד משתי הרצועות מעט וגם התפאר לך [ב]ה הרשע יקח
מי שיש לו כחיתות מכחיתות הכפל ל"ל שיטה בפשלוניו אלא
הקצה האחד כמין שכאמרנו בפרק כיצד אשר יהיה שיהיה לו מ
ממונו ומקצתן אולטן יש לו רוב התחילה וקראו רשע ארבע
מדות כרעות נוח לכעוס ונוח לרצות יצא שכרו בהפסדו
קשה לכעוס וקשה לרצות יצא הפסדו בשכרו קשה לכעוס ונח
לרצות חסיד נח לכעוס וקשה לרצות רשע הסתכל איך
קרא הסכלן שכלותו יתרה עד שיקרב אל העדר ההרגשה
לדבר מכעיס חסיד וקרא מי שיש לו כחיתות הכעס רשע
ארבע מדות כלורדים מהר לשמוע ומהר לאבד יצא שכרו
כהפסדו קשה לשמוע ומהר לאבד יצא הפסדו בשכרו מאחר לשמו
וקשה לאבד חלק עוב קשה לשמוע וקשה לאבד חלק רע
הסתכל איך לא קרא הבעל הזכרון חסיד מפני שהיא מעלה שכלית
וקראו חכם ולא הקשה להבעל העניפים ורב השכחה חלק רע
ולא קראו רשע מפני שאינו בידו ואינה מן המעלות אשר
איכשר לקנותם כמו שכיארנו בפרק שני ארבע מדות
בעוזתני צדקה רוצה שיתן ולא יתנו אחרים עינו רשה
בשלאחרים יתנו אחרים והוא לא יתן עינו רשה בשלו יתן
ויתנו אחרים חסיד לא יתן ולא יתנו אחרים רשע
הסתכל איך קרא הכל הרחמנות אשר לא יסכים לו מה שירחמה
הוא לבדו עד שירצה שירחמו גם אחרים חסיד וקרא הקפדה
רשע ארבע מדות כהולכי לבית המדרש הולך ואינו
עושה שכר הלכה בידו עושה ואינו הולך שכר נפ
ואינה בידו הולך ועושה חסידי אינו הולך ואינו עושה רשע
הסתכל איך קרא המרכה לקנות המעלות חסיד והתרגל
פיקרותם רשע וכשתבדוק המעלות השכליות ומעלות המדות
ותדע כל מין מהם תראה אמור המיעלות והחכמות

והדע המצוות ודרך המיעלות אשר יקראו עוכות והתוספת
על הראוי מעט אשר הוא מכעלות הנכוי החסידים הת
המיוחסים והדע ההפרזון והתוספת אשר שמהם רע אלא
שאחת מן הקצוות יותר רחוי להקרא בשם הרע והאחר יקרא
הוא או פחות בלתי נכון והמשל כו שהנדיבות שוב גמור כלי
סרך וכוב הכיווה רע גמור והשדר הנרגשה כהניר מלא
שהוא רע אבל הוא כריב הכיווה ויקרא חטא ופחות נכון
והיציאה מן הנדיבות מעט לכד העדר ההרגשה מן הראוי לשל
לשלמים וכשתבין זה השעין תבין שחי שיטא מן הנדיבות
מעט יקרא חסיד כמו שהקרמנו ועדר ההרגשה יקרא חוטא
ולזה הוא נצוה מאשר חטא על הנשיא כמו שבארנו בפר
וכלומה שהקדמנוהו וכארנוהו הדע כי מכוב אדם הראוי שיקר
מהם כוב ראוי עם האדם ונגלם וחסיד וחכם ורשע ופושע
אלא שכונה שמות טבלים על שכונה אנשים אלה לפי מה שיש
להם מן המעלות ומן הכחיותות והשכליות ואשר לאדות לפי
מה שהקדמנו והנה אנחנו עשיתים שמם לפי עניני ה
אושי כמי שיש לו כחיותות המדות והוא הנקרא רשע ומי
שיש לו שכל ושתתיים בו מדעות זה יקרא רשע עשום מ כל ה
התפיסים ואם היה רשע ויצוי בני אדם כעשה וכאכזריות וכיוצ
בהן זה יקרא רשע גמור וכן מי שהיו לו מעלות שכליות וכחיות
מדותיות ויוצן בהן יקרא חכם להרע כמו שאלו הפסיק במי שהם
כך הפיסים המה להרע ולהטיב לא ידעו לו שמרותיו ומעלותיו
השכליות הם שתתשו בהם כעניות הרשות ולא בטובות
אבל האיש אשר יתקבצו בו המעלות בכל השכליות ומעלות
המדות עד שלא תהיה מעלה שכלית ולא מעלה מדיית שאינה
בו וזה נמצא מעט והפילוסופים אמרו שמו מאוש מיוקר
מאד אבל אינו נמצא וכשישנא כך יקרא איש אלהי

בתלמידים

קוה ידיעתו וידיעתו הוא עצמותו ואם היה מקבל החלקה מדעו
היה מקבל גם עצמו וכבר קדם שעצמו יתברך הוא עצם פשוט אחד
בלתי מתחלק ואחר שהוא כן ידיעתו יתברך לא תתחלק כלל והיה
על דרך כלל לא על דרך חלק כי ידיעתו ומציאותו הוא אחד
ועתה אין לענין השגה ושאלה שישאלו
עליהם שהאדם מוכרח על העבירות והמצוות ושלא נשאר לאדם
עליהם אחר שהשם יתברך יודע בעתידות כי אמרנו אחר שהשם
יתברך ידע העתיד צריך שיהיה מה שידע וזה היה ידיעתו ידיעה
בלתי אמתית אבל זה האיש שהוא צריך אחר שידע השם מקודם
שיהיה צדיק יתחייב להיות צדיק וגם זה הדשע בלתי מוכרח
הוא להיותו דשע אחר שידע השם מקודם שיהיה דשע ואלו לא
ידע השם כעתיד יתחייב מזה הרחקות עצמותו ושהוא
הע מזכך ושמע שההנחה הזאת כפי מה שהיא היא מעניינו ה
ההעיקרי ואין לשאול אותה ולהפך אותה בעניין שהזכרנו ול
ושעדה מבוטל דע שכבר בארנו שידיעתו היא כאופן ש
עצם מציאותו וידיעתו ומציאותו עניין אחד ואופן מציאותו
לא יתחלק לחלקים כי הוא אחד אחדות פשוטה אבל ידיעתו יתי
לא תחלק לחלקים כי ידיעתו הוא עצמו ועצמו ידיעתו והוא
יתי נקרא הכל מפני שאינו הכל והכל חלקי כן והכל בא ממנו
והוא קיום הכל כאמו שאנו הדיב ז"ל בספר המדע שאנו נעבור על
לענין בטול מציאותו כבר בטל העניינים כלם וכו' כי הוא יתי הכל
והכל חלקי בו ואחר שהוא יתי וידיעתו אחד יתחייב כמו שהוא
יתי הכל שתהיה ידיעתו על דרך כל שהכל יודע על דרך כל לא
על דרך חלק אבל השאלה ששואלים אם ידע השם באיש הנד
הזה מי הדשע הזה ובונים עליה מינים היא נפסדת ובטלה לפי
הדרך ששאלה לפי ההנחה שהעתיקה ואיזה הדשע לפי

היה שהקדמתי שידיעתו יתי באופן עצמותו יתי אחד
גם שידיעתו יתי לא תחלק לחלקים אבל הידיעה על דרך על אבל אם
נניח אותה כפי האמת ובפהראוי להניחה ונאמר שהשם יתי משיג
ויודע שהשתדלות כלי פסק כן שאם קרוני הדורות לאמר וידיע
ישעין באיש הצדיק הזה וכראוי הזה אבל על הדרך שאומר ונרא
גם שידיעתו יתי מכרחת ואיזו מכרחת הנה זאת התקונה כן
היה שהעניינה ואתה דע לך ועתה כן באמת השם יתי ידיעתו
כמו שאמרנו והוא יתי ידע לפרוך שיה צדיקים יהיו בעולם וכשיה
השעים ידע מספר הצדיקים על דק משל עלמים והשני
עלמים כי באמת ידיעתו יתי מכרחת עיהיה ושהשני יהיו
כעולם לפרוך צדיקים אלפים ושעים אלפים ושעים אלפים ואיפשר בין
צדיקים הנדרים שיחסר אחד מאלו השעים אלפים אשר השניידע
אותו מקודם היה שידיעתו יתי מכרחת עיהיה שידע והשני
ושיתמיאו בעולם אלפים צדיקים ן אלפים רשעים כאשר השני לא
פחות ולא יתר ואיא נתחייב מפני ידיעתו אות והשני זולת
להיות אברהם צדיק ולבן רשע אך הדבורה היה שר לבן להיות צ
צדיק כאשר היה אברהם עליו השלום להיות רשע לבן אבל
אברהם שהיה צדיק היה בבחירתו ולבן שהיה רשע היה בבחירתו
כי הצדיק להיות רשע והרשע לצדיק היה הדבורה
והיכולת בידו כי לא אמר כלל שהיה צדיק ולבן יהיה רשע עכשיו
חלק יהיה מוכרח בזה באמת שהשני אבל ידיעתו יתי היא עכשיו
כלל ידיעתו ועצמותו אחד ועכ ידיעתו היא באופן מציאותו
ובמו שמציאותו יתי הוא הכל כן ידיעתו על דרך כלל וכמו שמציאותו
לאיחלק כן ידיעתו לאיחלק וכבר נבאר זה בדרוש ימי אי
עמוק באמרו הגיעו ימי לבם המכון אל כל מעשיהם רצה בזה
בי בפעם אחת הגיעה יתי כל מה שיהיה בעולם ועד עצת נעמים על

הנקבים מי שראוהו דק ארוך ... בשמחתם לפני שראוהו עב ורצוף
בראותו שבלו ... ועתה באזן את מה שהיינו מכוונים אליו מזמן
עד שפרנה לנו השם פרנה ונכנסנו בו בזכות מורנו הגאון זצ"ל
והשם ימשכנו ויפרנה לנו שער לכבוש כנן שרן ולאור באורו
פנינו ולהודות להשם מיזמן שכיבתנו יה אשר הוא העוב ויעפן והגמל
האמת ... ויסיר כחורב המוחר מעלינו כמו שאמר והסירותי את לב
האבן מבשרכם ואתתי לכם לב בשר ... נשלם הלל

ויהי אלהים אמת ינחנו כדרך אמת ויישרה
עמנו חסד ואמת כי אין זולתו אמת

חזק הסופר ואמץ הקורא

בהגדל אשר כן עם העגם עשם ההגר

ראה מקבלין עשם עגם והגר ... והוא נבדל בגרגשי רפאים
ועשם עגם לבדל נגזר תשיתו ... וגם כן לא יחזור לחבריו
וגם לא יהיה נודע בהא ה ... יריעה כאשר נודעו אחריו
וכן לא יהיה נשמך לברר ... אבל שמלך בעמלק נברר